

Quintum Preceptum

dei violauerit: disperdet illum deus
Nec valet si quis dixerit hoc
concludere de lesione iustorum. quia
quo ad quodam grauius est lede-
re occidendo peccatores; quam iustum
Quia per dicitur: mors peccatorum pes-
sima. Eo quod statim forte danna-
tur. Sed preciosa est in conspectu
domini mors sanctorum eius. **Capitulum ii.**

Nunc de causa homicidii
videndum est. que sunt ira
et inuidia. putat christus no-
tat **Math. v. d.** Audistis quia
dictum est antiquis. non occides.
qui autem occiderit rem erit iudicium
Ego autem dico vobis. qui irascitur
fratri suo: reus erit iudicium. Ecce
prohibet ire. Et statim rancorem
inuidie prohibet subigit. Si
ergo offers munus tuum ad alta-
re. et ibi recordatus fueris. quia
frater tuus habet aliquid aduersum
te relinque ibi munus tuum et va-
de prius reconciliari fratri tuo. et
tunc venies offeres munus tuum

b De ira igitur primo viden-
dum quomodo malum vicius sit. Secundo
quomodo vicius sit. et quando non.
Tercio de remediis contra iram
Quintum ad primum nondum.
quia ira ideo est magnus vicius. quia
capitale. Ex quo secundum gregorium libro
xxxi. mora. Sex nascitur filie
videlicet indignatio. tumor. clamor
contentio. blasphemia. et rixa. que
postea declarabuntur. Vnde deus
ira multum offeditur. Primo. quia

Capitulum Secundum

per talia peccata. hospitium dei turba-
tur. **Ephes. iii.** nolite contristari
secundum deum spiritum. gregorius dicit. ira animus
pulsat spiritum sanctum hitacoe; sua tur-
bat. primo quomodo premissa et filium et
spiritum sanctum de hitacoe cordis eicit.
et dyabolum introducit. Quia si-
cut secundum per. In pace factus est lo-
cus eius; sed dei. Ita in ira locus dy-
aboli. **Secundo** quia ymaginem dei
in templo cordis dissipat. vnde
Job. v. Dixit stultum in furore ira-
cundia. Super quo gregorius. Mala
fuetudo in nobis ymaginem dei ser-
uat. qui semper tranquillus est. sed
ira dissipat. que multis virtuti-
bus priuat. Tercio quia templum dei
incedit. vnde per. Incenderunt ignem
sanctuarium tuum in ira. **Et. i. cor. iij.**
Nescitis quia templum dei estis.
et spiritus sanctus habitat in
vobis. Si quis autem templum
dei violauerit: disperdet illum
deus. **Secundo** malum ire ostenditur.
quia homini valde nocet. In
anima. corpore. et rebus. In anima quidem
propter vicia pretaeta. Anima enim que
ad ymaginem dei est formata. mul-
tis malis assimilatur. Primo. quia
iratus est velut homo lignea
habet domum. cui quomodo accidit
quod vespere diues est. et mane nihil
habet. quia ignis totum vastauit. sic
est. facta ira domum cordium. quo con-
tra ait apostolus **Ephes. iii.** Sol non
occidat super iracundiam vestram
Secundo assimilatur deo in ira.

Quintum**Preceptū**

de quo dicitur mare. ix. Magr̄ at
tuli filiū meū ad te hntem spi
ritū mutū. qui vbiq; ap̄ hē
berit eū: allidit eum a spumat.
a stridet dentibus. Tercō assi
milatur olle nimmū habēt de
igne que ebullitō emittit qd̄
in ea erat optimū a postea cre
pat. vñ proubi. xv. Os fatuo
rū ebullit stulticiā. Quāto rap
no assimilatur. qui ignem ex
se producit. fm̄ iosephū ex im
petu venti a se a alia destruit.
Quinto bestijs a apro. cam ra
bido a vrsō assimilatur ira. Id
circo assimilatur serpentibus
ignitis qui interfecerūt filios
israhel in deserto. numer. .xxi.
Et occet etiam corpi multiplici
ter. Primo amarum reddit ho
minez. quia ira fm̄ dam. ē eu a
poracō fellis. a fm̄ August. in
ep̄la ad nebridū. ira crescente.
augetur fel in corpe. Secūdo
tristitiam ingeit. animus gau
dens etate floridā facit. h̄ spiri
tus tristis exsiccat ossa. puer.
.xvij. Tercio membrīs valitu
dinem a sanitatem adimit qz
totum corpus ppter sāguinis
ebullicōnem a spiritū turbā
cōnem alteratur fm̄ medicos.
Quarto vita citi⁹ priuat. vñde
fm̄ phos. Aialia iracūda bre
uiores hnt̄ p̄yotos ceteris pa
ribz. Quāto demoni interdum
corpus totū ppter irā possiden

Capitulū**Secūdum**

dū tr̄ditur. ut accidit interdū
blasphemantibz in ira. Et occet
etiā rebz. qz iratis familia triste
seruit. Amici tales fugiunt: a
prudentes horrent. ex quibus
paucā tēpalia iratus pcurat.
Tercō malum ire onditur. d
qz dyabolo multum placz. Pri
mo qz valde potens efficitur
ad destruendū bona virtutū
mediāte ira. sic etiā homo me
diāte igne qui est maxime ac
tius multa mala facit. de quo
igne p̄t̄ intelligi illud Jobel.
.i. ad te dñe clamabo. qz ignis
comedit speciosa deserti. a flā
ma succendit om̄ia ligna regi
onis. Secūdo placz dyabolo:
qz racōis cecitatem inducit ira.
ad quam sequūtur multa ma
la. vñ sicut puer. xiiii. Sz. Regi
scz celesti acceptus est mister
intelligens. Sic regi inferna
li cecus. Nam iratus se in pa
tientem facit: filios. vxorem. fa
miliam. a extraneos. a illicita
oīa sibi licita putat iratus. qz
oīs ira appetit v̄ndictā sub ra
cōne a apparenā iusti. Ideo
puer. xv. Expedit magis v̄rse
occurrere raptis sc̄tibz qz fatuo
confidenti sibi in stulticia sua
Tercō dyabolo placz qz bona
multa sibi pcurat p̄ iram. Non
enim vnū hominē p̄ iram lucra
tur. sed interdū genealogiam
totam vel p̄ iram p̄ rixas. vñde

Quintum Preceptum

pū. xv. Vir iracundus rixas p
uocat. qui autem paciens est miti
gat fuscitatas. Exemplū de ca
ne iracundo. qui oēs alios pro
uocat. ¶ **Q**ntū ad secūdu qñ
ira sit pētī. natuā. vel meritū.
Sciendū q̄ fm th. i. 2. q. lvi.
Et. 2. 2. q. Clviii. Et phm. ii. Re
th. Ira septem gradus pōt hēre
Prīm⁹ est ymaginacō wā vel
falsa. de lesione vel pūpensiōe
facta tibi in persona tua rebus.
amicis. et hmōi. Et ibi ē fūd am
tū ois ire. Quia q̄lib; ira a ta
li incipit ymaginacōe. que sepe
falso mittitur inter d̄ eē. vro.
Ex quo pt; q̄ vr⁹ hūil q̄ oia
sibi illata putat iusta eē. et dei
misericordis salutare flagellū.
difficilē irascitur. q̄ tribulaci
ones non recipit ut lesiones s̄
sic dei patris medicinales icō
ones: **S**cōds grad⁹ est postq̄
q̄s iudicauit se lesū vel vilipen
sū ab alio: cū natuāle sit nocu
mēta r̄pellere: surgit q̄dā wlx
mens et impetuōsus ai motus
q̄ est appetitō vīdicte vl mot⁹
inclinās fortiter ad vīdicte ir
rogacōem. et hic appetitus vī
dicte potētie irascibilis est ira.
put ē passio **V**nde sup illo ma
th. v. Ois q̄ irascitur fratri suo.
dicit glō. Ira est wlxmens mo
tus animi ad nocendū. hxc ira
si est tam subita i aliquo ut p̄
ueniat oēm deliberacōnem racō.

Capitulū Secundum

nis et omnem motum volunta
tis. Dicitur primus motus. Et
quia non est i potestate nra si
cut nec ceteri primi motus. Id
circo non est peccatum. sed pe
na potest esse peccati. Hec em̄
ira non est peccatum q̄ diu nō
dependet a voluntate positue.
scilicet eam volendo. aut pūua
tue ei non resistendo cum pos
sit. **V**nde Augustin⁹ super il
lo ps. Irascimini et nolite pecca
re. **S**i surgit motus ire q̄ pro
pter penam peccati non est in
potestate nostra saltem mone
at consciencia. ut ei non cōfen
ciat racō. ut mente que regula
ta est fm deum seruamus legi
dei. si adhuc carne viuimus le
gi peccati. **A**d illum autem mo
tum qui est appetitus vīdicte.
vel repulsiōis nocuenti. id
est ire sequuntur naturaliter tā
Primo euaporacio fellis. **V**nde
Augustin⁹ in epistola ad nebr
dium. Assiduitate irascendi fel
crescere etiā medici affirmant
Cremento autem fellis rursus
et facile ac prope nullis causis
existentibus irascimur. Ita q̄
suo motu animus facit in corpo
re: ad eum rursus commouēdū
valebit. **S**ecūdo sequitur ascen
sio et accensio sanguinis circa
cor. et cordis dilatatio. **V**nde
materialiter Aristoteles diffi
nit iram dicēs. Ira est accensio

sanguinis circa cor. totū etiā corpus onter calescit. **Tercio** sequitur turbacō a mōrdina-
cio spūm a humorū. q̄ tria cōplectens dām. sic dicit. **Ira** ē feruor eius q̄ circa cor est sāgu-
mis ex v̄ appracōe fillis. vel per-
returbacōnem fiens. **Sicut** ei ad motum localem naturalit̄ sequitur in corpe apto calor. sic ad appetitum v̄m dicte vel repulsionem nocumētū natura-
lit̄ sequitur i corpe p̄fata tria
f **Tertius** gr̄dus est cū racō possit p̄ape talem d̄cordiacōez. a volūtas possit mōdrari vel extinguere. a neutrū sit. s̄ negligenter āto se hnt. et tñ possent vigilantia sua talia rep̄mere. et tunc fit ira peccatū: v̄iale q̄ dē qñ ira preueit rōez. sic ut p̄mittitur. a vltra nō progreditur nōbilit̄. vigili ei aimo hō m̄tiora tanq̄ oim bonoz a maloz p̄cipalissima assidue custodire d̄beret. ne hostis quacūqz parte lederet. sed qz hoc pauci faciunt. idcirco vras virtutes pauci possidēt. licz multū d̄ exterioribz magnā vim faciunt. vñ. i. thi. iij. **Corpalis** exercitatio ad modicū vtilis est. pietas autē ad oia. **Quartus** gradus est. qñ racō p̄cipit iraz et appetitum v̄m dicte. s̄ tñ d̄libracōem racōis irā p̄uenit. et tunc volūtas p̄t in irā cōscire

saltem surrepticie: p̄ h̄tie iram volendo. vel in ea op̄lacēdo. aut p̄uatiue ei non resistendo. s̄ eā in aimo cōtinuat. vel inualescere sinit. et sic est v̄male. s̄ ma-
ius q̄ in tercio gradu: saltem quādo ira adhuc recens est. qz d̄libracōe racōis moderari nō potuit. qd̄ d̄. p̄pter eos q̄ statū irati vrbis maledicis seu maledictis. vel gladio proximos le-
dūt qui non excusantur. ut s̄ p̄ de blasphemia patuit p̄cep-
to. ij. c. iij. d. **Quintus** gra-
dus et duo sequētes sunt quos
xp̄us p̄hibuit math. v. dicēs
Ois q̄ irascitur fratri suo reus erit iudicō. **Qui** aut̄ dixerit fratri suo racha reus erit con filio. **Qui** aut̄ dixerit fatue. reus erit gehēne ignis. **Vnde** dicit th̄. 2. 2. vbi p̄us d̄min? math. v. tñ p̄mit tres gradus ire: non sp̄s. qui gradus accipiuntur b̄m p̄cessum hūani act̄. i. quo p̄mo aliquid i corde occipitur. et q̄tum ad hoc dicit. **Qui** irascitur fratri suo. **Secūdo** autē cū p̄ aliqua signa exteriora manifestatur exteri? etiā āte q̄ p̄rumpat in effectū. et q̄tum ad hoc dicit. **Qui** dicit fratri suo Racha. qd̄ ē interiectio irascen-
tis. **Tercius** gradus ē quādo peccm̄ interi? cōceptum ad effectū p̄ducitur. **Est** aut̄ effectus ire nocumētū alterius s̄ b̄ rōne

vindictæ. **M**inimum autem no-
cumentozum est quod fit solo
verbo. **E**t ideo quantum ad hoc
dicit. **Q**ui dicit fratri suo fatue
Vnde s^m Augustinus in p^{mo}
gradu est vnum scz ira tm In se-
cundo duo scz ira a vx. In ter-
co vtro tria scz ira a vx a i w
ce vitupacōnis exp^{ssio}. **E**t sic
ptz qz secūd addit sup p^mū. et
tciū sup vtrūqz vñ si p^mū est
pctm mōrle i casu i q dñs loq
tur sic dictū est : multo magis
alia. **I**deo singulis eorum ponū-
tur correspondētia aliqua per-
tinentia ad condemnacionem
Sz in p^{mo} pōitur iudiciū. qd
min⁹ ē **Q**uia ut Aug⁹ dic⁹. In
iudicō adhuc datur loc⁹ defen-
sioi. In secdo vtro pōitur o^hliū.
in quo iudices inter se cōferunt
quo supplicō dānari debeat vel
oporteat. In terco pōit gelx-
nā ignis. que est certa damna-
cō. **E**t licz aliquib⁹ mix videat-
ur. qz aliquis p mīmo nocu-
mēto qd fit solo verbo fit reus
gelxne ignis **C**rib. tñ oñdit
hoc non mix esse. cū qñqz pua
verba plura homicidia peperit.
a ciuitates a regna euerterint.
nec tamen puum estimes frēz
stultum vel fatuum vcare au-
ferens prudentiam a intelligē-
tiam quo homiēs ab irracōna-
libus distant. **E**xempla vide
ymē in spe. histo. **P**rimo quō

marces Rome patrici⁹ cū pt ali-
am totā ab hostib⁹ lib⁹alij. **E**t
impator Justin⁹ cū romanis i-
gratus huū narsetis in pacēū
creasij: vxoz iustini iā narseti
cōstātinopolim exulātū sic deri-
sorie demādauit. In cōstātin-
opolim r^mea. a cū puellis tuis
in gemicō sciaz lanarū p^{sa} di-
uide. **A**d que v^{ba} narsetis respō-
dit **T**alē se telā orditurz quam
dū viuerz nō deponerz: q d⁹ fe-
cit nam a lōgobardos de pāno-
nia vcauit q totā ptaliā in bre-
ui optinuerit. excepta roma et
rauēna. **S**ic cū spado impato-
ris eraclij rogas a dona vel ele-
mosiās militibz distribuere: et
sarraceni impatori militātes idē
petere: **S**pado eis dixit. vir
sufficit ipator daē rogas militi-
bz suis **Q**uāto magis cambus
istis. **Q**ui ex ac bati conuocatis
alijs sarracenis i breui romāg
uibz malis vxauerūt. **Q**uā h
autē ira s^m predictos tres
gradus fit mortale. vel quādo
veniale peccatum. **F**lota p^{mo}
s^m tho. vbi prius qz ira fit quī-
tupliciter peccatum. **C**um enī
ira fit appetit⁹ vindictæ. **V**im
dicta fit iniusta quadruplicat⁹
Primo quando quis ex ira pu-
nit. vel vult illum punire qui
non meruit. **S**ecundo quan-
do maiorem penam illi infert a
inferre appetit qz ille demeruit

Tercō si tantā quātā demeru-
it. si non s̄m ordīnem iusticie.
ut q̄ vult punire aliquē p̄ seip-
sum. cui? supior non ē aut s̄m
p̄termissioez; alteri? ad debitū
ordīne iusticie requisiti. Quā-
to si iustam penam ⁊ sc̄dm or-
dinē iusticie infert: non tamē
bona intencōne. aut non p̄pter
bonū ⁊ debitū finē. Deb; enī in-
tencō p̄uentis esse bonū ip̄sig-
p̄uiti. aut obuacō iusticie omu-
nis. ā dei honor. ita ut peccans
corrigat se vel alij p̄ ei? exēplū.
⁊ dei honor fiat. vñ semp̄ pec-
cat q̄ ex odio vel rācore in ma-
lū alterius vindicām appetit. ā
ut punies dicatur strennuus.
aut bonus iustitarius. aut p̄-
ter lucrū. aut p̄pter faciari vni-
dicta. aut p̄pter alium malum
finē. Rñ to ira fit peccatū p̄pter
modum in debitū. id ē nō bene
modificatum. etiā si prefata ca-
ueantur saltem q̄da; utpote.
si q̄s nimis ardentē irascitur
interius. vel si nimis exterius
maifestat signa ire. Ira igit̄ s̄m
thō. q̄n sc̄dm quatuor modos
p̄mos vel aliquo eoz homo in-
fert aut vult inferre talē vindi-
ctā alteri: est de suo ḡne p̄ccm
mōrle. q̄ contrariatur iusticie
⁊ caritati. ¶ Potest tñ cōḡere
q̄ talis illacō iniuste vindicte.
⁊ etiam vlicō inferēdi. ⁊ etiā
ira ad hoc inclinās esset solum

peccatum vniāle. ut cū q̄s ap-
petit se vindicare i aliquo mo-
dico. q̄d quasi nihil ē reputan-
dū. ita q̄ illd̄ ita modicum sit.
q̄ si actu inferretur: non esset
mōrle. ut si quis parum tr̄hat
alienum puerū p̄ crīmes vel ali-
q̄d h̄mōi faciat. vel etiā manz
veniale p̄ccm propter impfe-
ctioez; actus. ut cū motus ire
s̄bito oritur in animo ⁊ p̄uenit
iuditiū rācomis ut i antedictis
declaratum ē. Rñ aut̄ quis q̄n-
to modo irascitur appetēs vindi-
ctam. ut si quis nimis ardentē
irascitur interius. vel nimis ex-
teris maifestat signa ire. Sic
ira s̄m se non hz; ex suo genere
rācomem p̄ccā mōrle. p̄t tamē
cōtingere q̄ sit p̄ccm mōrle pu-
ta si ex v̄hementia ire aliquis
excidat a dilectioe dei ⁊ p̄xi-
mī. h̄c snialiter thō. Dicit quidā
alius doctoz. Si cōsideretur in
ordīacō ire ex pte modi irascē-
di puta q̄uis ista vindicta iu-
ste ⁊ debite appetatur. q̄n tam̄
multum inordinatus ē motus
ire. ⁊ nimis v̄hemens interi⁹
⁊ exterius. tūc credo si p̄cedat
ex habitu vicō solo sc; ex supbia.
vel inuidia vel ex ira etiā in ha-
bituata v̄lūtate. vbi habitus
est ⁊ p̄ncipia ex q̄bz; talis mo-
tus p̄cedit sūt mōrliā. Credo
etiā q̄ illa inordinacō ire fit pec-
catum mōrle. Racio est quia

refertur in eūdem finem vicij. vnde procedit. vel si non procedat ex habitu vicioſo. ſed ex hoc graue ſcandalū dicitur. Puta quod ille contra quē irascitur motus inordinatus. vel alij audientes vel videntes ad peccata mortalia impelluntur. per hoc quod motus hominis ire tam inordinatus est qui alias ad dicta peccata non moueretur. peccatum mortale credo in dicto motu committi. Si tamen talis motus inordinatus non procedat ex habitu vicioſo. nec graue scandalum generat. ſed ex naturali complexione irascentis proveniret. qui forte multum eſſet colericus et debilis. vel infirmus. et alias nimis colera infectus. poſſet eſſe peccatum veniale. niſi tunc debilitas. vel motus colere inordinatam accēſionem ire cauſans ex culpa mortali pueniret. puta ex nimia ebrietate vel gula. vel alioquo hominis. vel ipſe motus inordinatus ire intentū irascentem inflammaret quod a caritate dei vel proximi caderet. ¶ Capitulum.

Dabitur hic primo a quomodo ira ſit capitale viciū. ſicut dicitur in libro 2. ubi prius. Ira dicitur viciū capitale. eo quod multa vicia ex ea oriuntur. Tunc ex parte obiecti quod multum habet de ratione appetitus. in quantum ſe: vindictam appetitur ſub ratione iuſti et honeſti. quod ſua dignitate

te allicit. Obiectum enim ſeu causa prima omnis ire in nobis. eſt appetitus vindictę ſub apparentia. vel exiſtētia. ut ſi aliquis nobis intulit iniuſtum. aliquod. iniuriā. vel perpendit nos propter que merito ſit vindicta ſibi infligenda. Tunc etiam quod ira ex ſuo impetu mentem habet precipitare ad inordinata queque agenda. Iſo gloſa. ſuper illo puer. xxxix. Vir iracundus prouocat rixas. In noua inquit viciorum omnium eſt iracundia. qua clauſa. virtutibus intrinſecus dabitur quę es. qua aperta ad omne faciendū armabitur animus. Ira enim dicitur ianua viciorum per accidens quidem. remouēdo vicia prohibens. id eſt impediendo iudicium rationis per quod homo trahitur a malis. Directe autem et per ſe eſt cauſa aliorum ſpecialium viciorum que dicuntur filie eius. Et ſicut dicitur gregorius libro 20. xxxi. mora. ¶ Sūt ſex. duo in corde. b. tria in ore. et vnum in facto. Prima filia eſt indignatio. qua homo illū contra quē irascitur reputat indignum ut ſibi quiddam tale fecerit. quod videtur eſſe quedam vilipenſio. ymo quodam contemptus proximi. Secunda eſt tumor mentis. ut cum irascentis replet animū ſuum diuerſis cogitationibus amaris. quibus apud ſe aliquā cogitat diuerſas